

Становище

от професор дфн Валери Стоилов Стефанов,

*член на научно жури
в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент”
в Софийския университет “Свети Климент Охридски”,
област на висше образование 2, хуманитарни науки; по 2.1.
Филология (Българска литература от Освобождението до наши
дни), обявен в ДВ, бр. 100/ 15. 12. 2017 г.*

Данни за конкурса

Конкурсът за доцент по Българска литература от Освобождението до наши дни е обявен от катедра „Българска литература”, Факултет по славянски филологии на Софийския университет „Свети Климент Охридски“.

Няма процедурни нарушения при обявяването на конкурса.

На обявения конкурс за академичната длъжност „доцент” се е явил един кандидат – гл. ас. д-р Ноеми Стоичкова – Иванова.

Данни за кандидата

Ноеми Стоичкова е преподавател със сериозен стаж в катедра „Българска литература” на Факултета по славянски филологии в СУ. От 2004 година до настоящия момент тя е последователно асистент, старши асистент и главен асистент. Води занятия по история на българската литература от различни периоди.

През 2000 г. Ноеми Стоичкова получава образователната и научна степен «доктор», след успешна защита на изследователски труд на тема „Плагиатството като литературен проблем”.

Научни трудове. Изследователски приноси

За конкурса гл. ас. Ноеми Стоичкова представя хабилитационен труд, вече издаден като самостоятелна книга, както и девет статии по различни проблеми на българската литературна история. Част от статиите не са включени в текста на хабилитационния труд, други са преработени варианти.

Основният труд, с който се представя кандидатът е озаглавен „Критически езици и идеологически полета (фрагменти от едно столетие 1878–1989)“. Това е едно доста амбициозно изследване, което си поставя задачата да проследи развитието и ролята на литературната критика в продължение на цял век. При такава мащабно формулирана задача ограниченията и уговорките са задължителни и работата ги прави.

От една страна критиката е разгледана като модератор на литературната комуникация. Тя не просто дава оценки на един или друг текст и валидизира авторски претенции в честолубивото литературно поле. Тя очертава хоризонт от естетически императиви и увлича творците в неговото преследване. Сходен подход работи и спрямо читателите – и те трябва да развиват своите вкусове, да реформират представите си за ролята на литературата, за стойностното и маргиналното. През обследвания век литературната критика е телеологично напрегната, изнемощяла е в преследване на облаците, където се предполага, че е укрит Граала на националната културна идентичност или на идеологическата сублимност. Критиката копнее да съди откъм пределното и затова обичайно разполага и оценява творбите не само спрямо вече станалото, но и към идващото, към обещанието.

Вторият важен момент в работата е въпросът за идеологическата закотвеност на критиката. „Ляво“, „дясно“, „пролетарско“, „буржоазно“, „индивидуализъм“, „колективизъм“ са доминантни квалификации за

критическата практика в разглежданото столетие. Литературното поле е разгърнато като място на непрестанен идеологически сблъсък, който в определен момент бива институционализиран и кодифициран. Един тип писмовност бива властово привилегирован, друг е обречен на санкции, премълчаване, развенчаване. Попаднала в подходяща идеологическа конюнктура, критиката ловко се измества от ролята си на естетически модератор и става агресивен администратор на литературния процес. Това отместване е добре показано във втората част на работата.

Трети важен аспект на работата е свързан с методологическите основания и с терминологичния инструментариум на българската критика от разглеждания период. В частта „За методологията“ авторката се стреми да опише именно основанията, базисните постановки, от които тръгва нейното изследване. Тук са проследени различни идеи за ролята, мястото и спецификата на критиката, за връзките с литературната теория и история – от ранния позитивизъм през формализма към структурализма, херменевтиката, рецептивизма. Чрез този преглед всъщност са очертани и ситуативните зависимости на литературнокритическите езици от динамиката на литературоведските „моди“. Да отбележим и това, че българската критика рядко е проявявала интерес към теоретизации, тя е по-скоро интуитивна, есеистична, импресионистична...

И един четвърти проблем, до който неминуемо опира работата е свързан с публичността. Той е засегнат в методологическото въведение, но присъства по различни начини в цялото изследване. Литературният печат е институция на модерната публичност, пространство където се обменят мнения, отстояват се идеи, дават се оценки, водят се полемики. Тази съдбовно значима институция има едни функции в условията на макар и трудно развиваща се демократична държава и съвсем други под

тежестта на тоталитарния идеологически похлупак. В рамките на почти половин век литературата и критиката съществуват в условията на тази квазипубличност, която пулсира между най-строгата репресия и „меко“ контролирания плурализъм.

Изследването на Ноеми Стоичкова изработва своя позиция спрямо така очертаните проблеми и на основата на внимателно вглеждане в критическите масиви и в динамиката на литературния живот, прави своите интересни и обосновани обобщения.

В композиционен план работата следва хронологичния принцип – двете глави обхващат периода от последните десетилетия на деветнадесети век до средата на двадесети, както и периода след 1944 до 1989 година. Тоест, критическите езици са осмислени чрез динамични исторически контексти, чрез моделиращото действие на идейни конюнктури и идеологически полета. При представянето на основните критически фигури за съответните периоди, авторката показва ерудираност и умение да откроява същностните моменти в техните позиции. Тук тя използва различни подходи – от рефериране на естетическите позиции, презентирание спецификата на оценките и полемиките, до обобщения за ролята на определен критик или съответната естетическа общност в литературния живот.

Важен приносен момент в работата е внимателният прочит на критическите отдели на водещи литературни издания през разглеждания период. Така се създава възможност да се очертае по-ясно механизмът, по които работят и въздействат идеологическите полета. Именно на тази основа се отстоява и претенцията на работата по отношение на една по-системна реконструкция на критическото самосъзнание в динамиката на вдъхновяващите идеи и на вкостеняващите доктрини. Както точно е посочено и аргументирано, критическите езици биват доминирани и

манипулирани от идеологията, но те притежават и своеобразен подривен потенциал, могат да лавират и да изработват свои естетически алтернативи в очертания периметър. Добрият пример в тази посока е критическото дело на Иван Мешеков, но и не само той.

Останалите статии приложени като аргументи за конкурса, показват умение за избор на проблемни места, за използване на модерен изследователски инструментариум.

Като обща забележка бих препоръчал на авторката да се стреми към по-голяма яснота при някои от формулировките.

Както вече стана дума, Ноеми Стоичкова има достатъчно дълъг преподавателски стаж. Имам много добри впечатления от нейната преподавателска работа, от високата степен на отговорност, с която подхожда към всички задачи и професионални предизвикателства.

Заключение

Професионалните качества на гл. ас. д-р Ноеми Стоичкова са напълно адекватни на високите изисквания, поставени от обявения конкурс за доцент за нуждите на катедра „Българска литература“.

Давам своя положителен вот за кандидатурата на гл. ас. д-р Ноеми Стоичкова на конкурса за „доцент“ по Българска литература от Освобождението до наши дни, обявен от Софийския университет „Свети Климент Охридски“.

София

11. 4. 2018 г.

Проф. д-рн Валери Стефанов